

UNIVERSUL LITERAR

ABONAMENTUL
L. I 2,60 ANUAL
Abonamentele se fac
numa pe un an.

COLABORATORII ACESTUI NUMAR
I. Foti, I. C. Vissarion, Viădescu-Albești, V. Anestin, Ion Gruia
Gabriella A. Vuculescu, Ioan Totu, D. Iov, I. Dragoslav, etc.

ANUNCIURI
Linia pe pagina 7 și 8
- BANI 20 -

Regele Albert decorează pe vitejii apărători ai pământului Belgian

Războiul anecdotic

Beneficți.

Un soldat francez a fost rănit grav în Lorena și cu toate îngrijirile ce i s-au dat, a trebuit în cele din urmă să i se taie piciorul stâng.

Vădeci apoi, la locul unde i s'a făcut amputarea, a părăsit spitalul și a revenit în mijlocul familiei.

Aici, cum ajunse, fu întâmpinat din toate părțile cu dușoșie, cu lacrimi și regrete pentru durerea de a fi văzut numai cu un picior.

Soldatul însă, după ce stătu câteva clipe pe gânduri se adresă sențios:

— Nu vreau să fiu plâns. Plecaseră cu gândul de a-mi sacrifica viața și n'am lăsat acolo decât un picior. Cecece mi-a mai rămas nu-i decât un „beneficiu“.

*

O amazoană.

Era Tembovsky, fiica unui colonel rus, a voit să urmeze pe tatăl său în război. Și înălțându-se l'a armat, și-a tăiat părul și a îmbrăcat uniformă ostășească, împlinind serviciul unui servent dintr-o baterie de obuziere. La lupta dela Augustovo, a dat dovezi de-o răbdare și de-un curaj extraordinar. Aici s'a și îmbolnăvit. Tatăl său a povățuit-o să se întoarcă acasă, une mamă-sa rămăsese îngrijerată.

Fata însă n'a voit să asculte, ci a rămas pe câmpul de luptă, fiind o pildă de îndemnuri eroice pentru camarazii săi.

*

Cum a luat aviatorul Garros un „Taube“.

(Mărturisirea lui Garros însuși).

„Urârească să prind mai multe aeroplane germane. Și la un moment dat, motorul mașinii mele începe să nu mai funcționeze bine. Ce să fac? Era aproape să mi se întămpie o nenorocire.

Am găsit cu cale că e mai bine să aterizez, decât să mă prăvălesc. Aviatorii germani m'au văzut și au crezut că m'am prăpădit și s'a repezit asupra-mi un pilot, cu gândul să îmi ia ordinile, ce le aveam asupra-mi. Eu ședeam întins la pământ. Când pilotul inamic era la câțiva pași departe de mine, m'am repezit ca o vijelie aplicându-i două gloanțe de revolver în cap.—așa de repede, că nici n'a mai avut timp să se vaite.

Cu ajutorul unui țaran din apropiere am transportat aeroplantul meu într'un șopron al lui. Și acum întămă sburând cu un „Taube“ german.

*

Tânărul artilerist.

Un băiețan de 15 ani Carol Brotemout se înrolă într'un regiment de infanterie, cu care luă parte la grozavele lupte din Lorena. Băiețanul făcea serviciu la bucătărie. Aceasta însă îl plictisea și se hotărî să iasă într'o zi la raportul colonelului, căruia îi spuse, că era prea grea pușca, pe care nici n'o s'ntrebunțează de altfel, stând tot timpul lângă cazanul de supă și că el ar vrea să fie mutat într'un regiment de artilerie.

Colonelul i-a ascultat dorința și l'a mutat.

Cu regimentul de artilerie luă parte, până acum, la multe lupte—și aici îi plăcea mai mult, împlinind funcția servanțului, care trage de cordoș de dat foc.

După lupta dela Havaucourt, a fost făcut brigadier și șefii lui sunt foarte mulțumiți o viciciunea lui.

*

„Căini, săpați-vă mormintele“.

Cosacul Savelief povestește, cum sunt tratați prizonierii ruși de către germani.

„Ne-au așezat pe un rând și în fața noastră sta o companie de germani cu armele întinse.

Deodată un locotenent porunci:

— Haide, căini, săpați-vă mormin-

tele; noi nu vrem să fim infectați de cadavrele voastre.

Ne-au dat apoi câte-o sapă și având la seate câte-un soldat cu arma gata de a trage. Am săpat fiecare groapa în care trebuia să fim îngropați. Apoi pe rând au început executându-le, căzând unul după altul fără o șoptă măcar.

Mai rămăsese 4 și executarea încetă. Atunci am fost legați și duși într'un sat din apropiere, unde am fost aruncați într'o pivniță. Am stat aici 8 zile, în care timp ni s'au dat să mâncăm două pâini, n'am fost scoși afară nici-o miuță. Pe urmă a venit norocul, ca satul să fie ocupat de armatele ruse și-am scăpat.

*

Ofițeri germani.

Într'un orașel din Belgia sosește o patrulă germană, compusă din 5 soldați și-un ofițer, care cere proprietarului unei case să fie lăsat singur stăpân în toată încăperea, promițând, că totul va fi bine păstrat. În două zile însă toată casa era răvășită cu deamănuntul și într'o grozăvie stare de necurătenie.

Proprietarul se duce la ofițer și-i spune:

— Mi-ați făgăduit că totul va fi păstrat în casă, dar colecția mea de monede vechi nu mai există, plantele de seră au fost distruse; tablourile rupte; argintăria a dispărut.

Ofițerul se prefacă că eartă pe soldați, ananță pe proprietar totodată, că a doua zi vor pleca. Înainte de a pleca se prezintă proprietarului, unul din cei 5 soldați, care spuse:

— Toate pagubele, ti s'au făcut din ordinul ofițerului. Obiectele mai de preț, el a ordonat să fie luate și cecece era mai greu de luat, el a dat poruncă să distrugem.

*

Moartea acuză.

La un ofițer german, mort la Przemysl s'a găsit documentul următor:

„Confidențial. Scumpi apărători ai patriei, nenorocirea s'a abătut asupra țării noastre. Ne-a silit să facem războiul mai de vreme decât trebuia, când grâul nu era încă secerat. Trebuie însă să ne apărăm cu curaj oncarea și demnitatea. Germania a avut totdeauna succes în întreprinderile războinice, fiți demni de strămoșii voștri.

În mai multe părți, armata germană a fost atacată nu numai de trupele inamice, dar chiar de populație, de aceea ordon să împușcați pe toți locuitorii pe cari-i veți întâlni, să nu iertați nici femeile, nici pe copii; să ardeți casele, să distrugeți orașele, să nu lăsați urmă de telefon, ori telegraf; să se cunoască pe unde ați trecut voi că a trecut armata germană.

Afișul.

Pe zidurile multor orașe din Austria, se lipesc afișe mari, cu următorul cuprins:

„Dați-ne pâine,

Dați-ne copii;

Spuneți-ne adevărul.

Strategii.

După prima fază a războiului, norocăsa pentru germani cari înaintau în Franța destul de repede, doi ofițeri germani discutau, ce aveau de făcut armatele Kaiserului, având înainte o hartă.

Unul dintre ei, mai entuziast puse degetul într'un loc oarecare pe semnul geografic, care arăta Sena pe hartă și zise:

— Vom trece Sena, pe aici...

Celalt însă, ducându-și mâna la frunte, ca un gânditor, răspuse:

— Doar nu vei fi crezând, că degetul d-tale e pod.

Petrolul lipsește.

La Liège, germanii administrează ca și cum n'ar mai trebui să părăsească niciodată orașul. O pildă. Înainte de război, litru de esență de petrol pentru luminat costa 15

hani, acum se vinde cu 1 leu și 25. Cauza acestei scumpiri stă în faptul că germanii au mare nevoie de acest combustibil pentru alimentarea torpilelor, sub-marinelor, autombilelor de război, etc.

*

Armata nărăzută.

Acoperindu-și fața cu mâinile, plantonul țese afară și strigă:

— Asta-i ciudat de tot. Adineauri, a intrat cineva în birou și mi-a cerut hărțile să le iscălească. Nu era civil, dar nici chipul lui nu era parcă milităresc, n'avea nici-un galon. Nu știam, cum să-i zic. Avea mușcăți cărunți; oh, nu, nu, n'avea înfățișare de neamț. I-am dat hărțile și pe urmă mi-a spus: gata. Da, domnule adjutant, i-am răspuns. Mi-a mai cerut apoi un condei și l'am văzut semnând încă o hârtie, general de divizie...

Și eu i-am zis adjutant! Ce să mă fac? Pe urmă a plecat ca o furtună. Era Joffre.

*

Stindardul simbolic.

Impăratul Nicolae al II-lea a autorizat întrebuintarea unui drapel național nou în Rusia.

Acest drapel reprezintă unirea țarului cu poporul.

Ca și drapelul vechiu, are culorile: alb, albastru și roșu. La colțul superior, pe partea albă se văd armele imperiului; aquila neagră cu două capete. Acestea sunt făcute pe un fond galben, care se întinde pe câte un sfert din culorile albă și albastră; culoarea roșie rămâne în întregime liberă.

*

Suflet german.

Un ofițer german se instalase într'o vilă de lângă Varșovia. Purtarea lui a fost cuviincioasă și corectă; vorbă cu proprietarul, îi arăta fotografiile familiei.

Când s'a dat ordinul de retragere, ofițerul și-a făcut bagajele și gata de plecare, stătu un moment la îndoaială și-apoi urmă hotărârea. Scoase revolverul din buzunar, îl întinse în pieptul gazdei și trase.—apoi încălecă și-și luă drumul.

*

Din viața regelui Albert.

Albert I este un sportsman desăvârșit, un amator îndrăgostit de călătoriile în automobil. Într'o călătorie de acestea, pe care o făcea în tovarășia unui ofițer, se rupse roata automobilului regal.

Ce să facă Albert atunci? Ședea în drum cu ofițerul și așteptau să treacă cineva, ca să-i ducă mai departe. Însfârșit trecu într'o trăsurică un domn cu soția lui. Călătorii recunoscând îndată pe rege și-i oferiră trăsura lor.

— Nu se poate pentru nimic în lume, spuse Albert. Dacă vreți să ne înghesuim cu toții, cum vom putea în trăsura dvs. Numai așa vă pot primi invitația.

S'au așezat toți 4 în trăsura și-au pornit. Regele, foarte amabil cu d-na angajase o convorbire lungă până ce dcamna curioasă ajunse pe tărâmul confidențelor, mărturisind mai ales că e foarte nemulțumită de servitoarea.

Regele însă replică și el:

— Da și regina e foarte adesea nemulțumită; îmi spune câteodată plictiselile, pe care i le provoacă servitorii.

Doamna atât a așteptat, încriminările contra bieților servitori n'au mai conținut.

*

Nu mai e bere.

Germania se află sub grija înfricoșătoare a unei știri, care-i deprimează moravul.

Germania este amenințată să nu mai aibă bere, căci orzul nu mai intră ca marfă de import în Germania, de nicăieri.

Comentând acest pericol, doi heri doktori, au devenit aproape dușoși.

— Ce ne facem fără bere? Berea

pentru noi e tot așa de necesară, ca și existența sfântului Kaiser.

— Ce vom face? Vom merge la delegație la cancelar și-l vom ruga să încheie pace cu Rusia, de unde vom putea importa orz.

— Pace?

— Da, pace.

— Dar Kaiserul ce-o să zică?

— O să-i pară bine. Căci în timp ce vom aduce orz, fiind pace, vom face și tunuri de 58 și pe urmă să înceapă iar războiul.

*

Puterea sacrificiului.

O coloană de infanteriști germani, înainta în Belgia, voind să atace soldații belgieni de lângă Dric-Drachten.

Germanii așezară în capul coloanelor, câțiva soldați belgieni, prizonieri, pe cari-i împingeau să meargă înainte.

Ajungând la distanță apropiată de trupele belgiene, germanii siliară pe prizonieri să facă semne și să ceară conaționalilor lor să înceteze focul.

Și soldații belgieni au ascultat rugămintea.

Coloana germană primise atunci ordinul de înaintare forțată.

Deodată un glas puternic, desperat răsună din pieptul unui prizonier.

Trageți!

Pe loc se deslăntui o salvă, care culeă la pământ mai întâi pe bieții prizonieri. Dar nici dintre germani n'a mai rămas nici unul.

*

Caporalul.

Ferdinand Desira este cel mai tânăr soldat din armata belgiană. Are 13 ani și e născut la Liège. Când a izbucnit războiul era copil de trupă și șefii săi erau foarte mulțumiți de Ferdinand.

Când însă au fost trimiși soldații din contingentul 1914 în Franța, ca să fie instruiți, Desira e făcut caporal și e trimis ca instructor în armata activă.

Micul caporal dă dovezi de distinsă aptitudinii militare, dar mai ales este foarte iubit de recrui.

AMINTIREA CEA MAI PLĂCUTA A LUI ERMETE NOVELLI

Un reporter al lui *Giornale d'Italia*, întrebând pe marele artist care i-a fost satisfacerea cea mai mare pe care a avut-o în cursul vieții sale artistice, de până acum, a primit de la dânsul următorul răspuns:

„Recitam la București, acum câțiva ani, pe când firește era în viața regelui Carol, acum răposat. Într'o seară jucam pe *Regele Lear* al lui Schackespeare. În loja regală de lângă scenă asista, cu damele-i de onoare, Carmen Sylva, regina. O vedeam urmărind cu mare interes spectacolul. Nu perdea o silabă din ce se spunea pe scenă: era cu totul absorbită de ce vedea și auzea. Deodată—era ora 12 și jumătate și eu recitam scena nebuniei—o văd sculându-se în picioare și puindu-și mâinele la cap c'un gest dezolat, după care eși repede din lojă.

Ce se întâmplase?

„În seara aceea regina împlinea vârsta de 60 de ani și, la 11, o aștepta regele Carol și curtea ca să o felicite. Absorbită de interesul scenei, uitase totul, și regele și curtea o așteptau de o oră și jumătate.

„În anul acela și atunci, în momentul când, în cursul reprezentațiunii următoare, în plin teatru și de fusuși mâna regelui Carol, am fost decorat cu medalia *Bene-Merenti*, de curând creată, am avut cea mai mare satisfacție din viața mea artistică“.

PONTRETE LITERARE

Neculai Iorga

de I. FOTI

D. Iorga a publicat de curând în *„Timpul”* vocea dintr-o „după literară” („Acesta documente de erudiție”, spre auzul „apar în ceasuri grele, cu sombre perspective”). Să nu cădem în catehizism de înălbănărire și de mălțare sufletească, aceste articole răzlete publicate, pe vremuri prin „Sămănătorul”, bine venite pentru cei tineri ca și pentru cei bătrâni.

Câteva ani recităm cu adâncă plăcere, cu avânt.

El umărește de mai bine de zece ani pe d. Iorga, pas cu pas, clipă cu clipă.

Desa a răscolit mari probleme în țara noastră, a fost cel mai calomniat și cel mai iubit dintre oameni. În această atmosferă de enervare pentru unii și de entuziasm pentru alții cu greu poți să te ații pe celui mijlocie, a compenși și a înțelegi simț. Pornind de la acest adevăr, credem că nu vom greși în aprecierile noastre.

Neculai Iorga, înainte de toate, este un istoric în înaltul înțeles al cuvântului. Nu-i amănunt cât de însemnat din istoria neamului nostru și din istoria tuturor neamurilor civilizate, pe care să-l fi trecut cu vederea. Are orizonturi largi, imense, perspective uriașe, concepțiuni vaste. E un mag, care stăpân pe trecut, conduce prezentul și prezice viitorul. O erudiție fără pereche se unește cu o cultură generală aleasă și profundă, o inteligență incomparabilă stă alături de o memorie fenomenală.

O personalitate gigantică, într'un cuvânt. Natura, vrând să-l înzestreze cu de toate, i-a dat și darul vorbirii. Este unul din cei mai mari oratori ai noștri.

D. Nicolae Iorga

Cunoscând totul, a îmbrățișat totul. N-a rămas ca un savant, închis în cameră de lucru, descifrând filele înălbănite ale vremurilor. A dorit cu furie să știe totul, s'a străduit cu patină să priceapă totul. Și munca pentru mulțumirea sa proprie și pentru descoperirea adevărului istoric, a fost titanică. Te miri cum numai puterile unui om, sânt capabile de atâtea încordare și de atâtea sfertare.

Și-a ajuns ținta. Mircea lui genială a străfulgerat prin adâncul veacurilor, a prins crâmpnele adevărului, le-a reunit și ne-a redat sinteza.

Predecesorii săi în istorie au fost niște umanități, înlocuiau cu fraze sfărâtoare, detaliul interesant și provecțiile al adevărului. D. Iorga, după ce a publicat cea mai bogată co-

lecție de d. curiozitate pe care o avem asupra istoriei Românilor, după ce prin munca și talentul său, într-o vârstă când alții încă studiază, el ajunsese profesor la universitate, pentru cursul de istorie universală, după ce a scris studii de literatură obiectivă, după ce a scris admirabile impresii de călătorie, din care se trădează marea prozator de mai târziu, de odată îl vedem că apare pe arena publică să-și arate convingerile să și le apere, să le propovăduiască, să le filtreze mai ales, în sufletul tinerimii și să cheme neamul românesc la o nouă viață, să reînvieze constituția adormită a maselor pentru marea zi de mântuire și de reînțregire a tuturor Românilor într-o singură țară. De atunci, din acea clipă, de aproape 15 ani, s'au consacrat viața binei publice, de atunci deviza lui a fost aceea a poetului român, „Carpadieni”, de atunci scrierile lui sânt un caldoscop al vieții noastre sociale.

Ca istoric a deschis orizonturi noi; ne-a arătat că la baza încheierii tuturor neamurilor bolnăvicioase este un miez etnic traco-iliric; că prin noi, prin trecutul nostru, pe fondul tradițiilor și al capacității noastre ca neam, prin situația noastră geografică și prin superioritatea rasei noastre, sântem în drept să jucăm primul rol în Balcani.

Ca îndrumător în literatură, a combătut tendințele de dulceagărie apăsătoare ale decadentilor, susținând și apărând impetritiva tuturor, cu marea sa autoritate, pe toți scriitorii eșii din popor și inspirată din viața populară, scriind în limba lui, care e laza cri cărei literatură adevărată.

Ca om politic a luptat pentru ridicarea maselor năpăstuite, și a spus convingerea că numai bazați pe țărâșime ne înfiripăm idealurile naționale și asigurăm existența regatului liber. A înfierat pe politicienii de bălcu, pe petrecătorii de café-chantant a căutat să distrugă carul trupului nostru național: politicienismul.

Pentru acest lucru n'a fost cruțat de nimeni. Cu ce jertfe, cu ce răbdare și cu ce putere de abnegațiune față de dânsul și de ai săi a condus lupta, acest lucru nu înză în aprecierile noastre: viitorul va valora pe apostol și-l va ține în memoria urmașilor acolo unde numai căli va merita să intre, în panteonul sufletului românesc.

Din convingerile istoricului s'a născut Iorga omul politic — Iorga, luptătorul literar și Iorga — Apostolul.

Nu ne vom ocupa acum de cât de Iorga — luptătorul literar. Și în acest demerit vom face o scurtă analiză noii sale opere.

Pe la 1903, directia „Sămănătorului”, întemeiat de Cosbuc și Vlașcu, a trecut în mâinile d-lui Iorga. Și timp de cinci ani, ca în jurul unui altar, această revistă a strâns toate talentele literare. D. Iorga era luminătorul și îndrumătorul tinerii falange; pe care o înălța în încercările sale dibuitoare cu mîntea sa strălucitoare.

Prin d-sa s'au impus publicului D. Anghel și St. Iosif; Sadoveanu și Gârleanu; d-sa a trîmbătat meritele excepționale ale poeziei d-lui Goga, și peste tot, unde a zărit licărind unii talent, l-a scos de sub obraz la lumina publicității, încurajându-l și ajutându-l.

Dar, la un moment dat, puși, prin zănd tufei, au părăsit culcușul arripilor octoalitoare, pe care șolmul le înținasese cu atâtea generozitate ca să-i apere de toți și de toate. A zburat, fiecare, în lume, și-și caute norocul și să-și găsească rostul.

Ex-Împărăteasa Eugenie vizitează pe răniții englezi la Farnborough

După „Sămănătorul”, d. Iorga a scos „Floarea Darurilor” și a editat foaia sa politică „Neamul Românesc”. În aceste trei reviste găsim o cronică amăruntită și luminoasă, scrisă de istoricul nostru asupra evenimentelor zilei de la noi și din străinătate. Stilul acestor articole și acestor notițe e clar, precis; compoziția are un desen sigur, magistral și fiecare lucră, e, prin sine însăși, o perlă literară. Pentru ori cine va căuta să cunoască, atunci când noi de acum n'am mai fi această lume, pentru istorie ca și pentru diletanți, ca să cunoască bine epoca noastră, camenii și lucrurile, va trebui să citească pe Neculai Iorga. Scrierile sale vor fi pentru urmași ceea ce sânt onerile lui Sainte-Beuve, biografii scurte, cu detaliu ales, mici estampe ale unei epoci care s'a dus.

Și în această privință, proza sa, prin vigurozitatea ei, prin puterea ei nervoasă și de expresie, prin conturul întregului, prin precizia amănuntului, prin perspectivele mari ce le deschide ochiului umit, prin frumusețea imaginii răspândite, spornic cu profunzime și delicatețe, va apare ca opera celui mai mare scriitor al nostru, model impecabil de claritate, de *posiune literară*, de eleganță, când vrea, de putere de sugestie și de frumusețe de concepție. Judecați o frază:

„Trecutul s'a dezvoltat întreg, măreț ca Ștefan cel Mare, în scaunul său, viteaz ca zielele de la Valca Albă și de la Cozmin, dulos ca boerii pribegi în lume, ca mîile de mii ale țărănilor striviți de biruri și înjugăți în serbie”.

Veceți un tip pictat, parecă, Nicolae Ionescu, oratorul faimos de pe vremuri care s'a dus:

„Al amintim numai acelor puțini, cari li știuseră în viață acel chip de puznic prăsit, innodat în încheeturi și în graiul mort, acea față de gălbereală de ceară, foarte liniștită, acei ochi stiași supt ochelarii bătrânești, cavi părezi înțipți în carne și părul tufoș, mișos, care în bogăția și neorândulala lui, dădea acestei fete de patriarh încrămănit și o culoare de tinerețe zgloble”.

Caracterizând pe povestitorii Ispirescu și Creangă, zice:

„Un timp novatorii fură străgostiți apoi de povestea măreață a

lumei de veșnică minune, în care firea n'are legi, și voința unui suflet mare nu se lovește de nici o piedică reținută pentru slăbiciunea omului”.

Totdeauna este în nota adevărată, în caracterizarea eroilor naționali, în zugrăvirea portretelor de scriitori și poezi, în descrierea figurilor de politicieni, și în descrierea evenimentelor care trec.

La dânsul intuiția marelui artist, prinde cele mai fine nuanțe ale sufletului, marea istoric descoperă cele mai subtile adevăruri materiale ale existenței, și patimei creatoare a tinerimii și a apostolului înălțește totul, înfrunște rămășițele și le releviază, însuflețește ruinele și dă viață reală lucrurilor moarte.

În acest sens, toată opera lui este aceea a unui mare scriitor. Acolo unde nu există documentul, istoricul nu stă locului, depășește limitele materiale, întrevede și ghidește, intuitiv, ceea ce lipsește; iar lucrata găsită ru pare străină întregului, ci se încheagă cu totul într'un monument de artă.

Opera d-lui Iorga trebuie să fie cunoscută de toți Români, ca gîrdurile lui să încolțescă în toate mințile, ca simțurile lui să germineze în toate inimile, ca faptele lui să lumineze toate conștiințele, ca apoi ridicăți prin el de-asupra lumii materiale, să sorbim strălucitul ideal al tuturor, idealul mîntuirii individuale care îți dă rost de a fi pe pământ și idealul măririi naționale, care permite micilor popoare să trăiască prin ele însele, și să însemne, astfel, prin spiritul lor de irtfă și prin puterea lor de rezistență o parte din istoria minții, a luminii, și a eroizmului omenesc.

Pentru orîce reclamațiune sau schimbări de adresă, d-nii abonați sânt rugați a atășa și una din benzile cu care primese ziarul „Universul Literar”, contrar, reclamațiunea sau schimbarea de adresă nu vor fi rezolvate.

1) N. Iorga: „O luptă literară” — articole din „Sămănătorul” vol. I, Mănu 1903 — Iulie 1905. Tip. Vălenii de Munte.

POPA ILIE

de I. C. VISSARION.

— Urmare și sfârșit —

Ghici iar și... câștigai opt piese! Pare că cineva îți șoptea: „șterge-o părinte, că vezi pe cornea mai apoi”. N'o făcui tăcutilă, ci vrusei să-l mătrășese de tot.

— Pe opt piese...
— Nu zise el.
— Pe opt, ori sunt ale tale, ori sunt ale mele.

— Fie!
— Uite-o ici, nu e ici, hai părinte ghici!

— Dreptul!
Era piesa sub stângu. Mă trecu un fior prin spate. „Ia uite mă, nu puteam să plec!” Mă gândii: „să joc pe una”.

— Pe una! și asvârlii jos o piesă.

— Pe...
Câștigai.

— Pe... două.

— Pe...
Câștigai iar.

Unul din cei ce stau lângă mine îmi șopti: „Impărțim amândoi dacă ți-oi arăta un meșteșug.

— Ce?

— Impărțim? Că ăsta e fecior de bani gata, e eat, cheltuește banii cu femeile și nu e păcat.

— Ce meșteșug?

— E vorba, împărțim?

— Dacă câștig mult... da.

— Câte piese ai? mă 'ntrebă el.

— Cinzeci!

— Să-i dăm o lovitură... Uite, te uiji ici... se vede prin scobu piciorului piesa... încearcă.

— Pe... două.

— Dreptul... se vede piesa... câștigai!

— Vezi?

— Să dăm lovitură.

Incepu să tremur.

— De ți-e frică, dă-le la mine, că sunt eu mai șmecher.

Mă gândii, mă răsândii... ameliț de vinul băut mă cam simțeam!... „Haide... poate duc acasă și tăr-gueli”.

Scosei batista cu cele 50 de piese și ile didel.

Ala începu:

— Ia ascultă domnule, ieu m'am plictisit jucând pe-o piesă ori două. Eu am plătit patentă de jucător ca și d-ta...

— Ai d-ta patentă?

— Da.

— N'ai. Și apoi pe cât vrei să joci?

— Pe cinzeci de piese...

— Ce vrei să 'mi iei toți banii? Câș-tiu de la moșie l'am luat acu o săptămână, și... vre-o trei-patru sute de lei, dacă mai am... Nu joc pe cin-zeci.

— Domnule, uite recipisa de pa-tentă... trebuie să joci.

Arată o recipisă, dar eu, n'am putut să citesc, ce e pe ea.

— Domnule, pe... douăzeci de pie-se...

— Pe cinzeci, domnule! făcu tova-rășul meu. Pungașul, se scotoci... ce făcu, nu știu, că puse jos un fișic.

— Uite-o ici, nu e ici... Uite-o ici, nu e ici... și colea, nu ie ia!... Pune mâna Doamne și m'ajută.

Eu zisei:

— Pă mine Doamne să m'ajuti... că 's popă...

— Uite-o ici, nu e ici, haide gata să n'o ghici!

Mă uitai s'o văd sub care e, prin scobul piciorului, dar nu se zărea.

— Unde crezi că e? mă 'ntrebă tovarășul.

— Sub dreptul.

— Nu mi se pare că i acolo... Ia mai fă domnule odată...

— Uite-o ici, nu e ici... să n'o ghici...

— Unde e? îl 'ntrebai.

— N'o știi nici d-ta?

— Jucă prea repede...

— Stângu, strigă el.

— Arseno te cheamă! zise jucăto-rul, uite piesa sub dreptul! Iuă pie-sele. Imi veni amețea!ă. Tovarășul meu puse mâna la gură.

— Nu se poate, zise el.

— Nu se poate, zisei eu.

— Ba s'a putut!

Mă bătui cu pumnii în cap...

— Domnule, parcă o zărisem sub dreptul, zisei eu, și-ai zis rău sub stângu...

Mai aveam cinci piese câștigate de adineaori...

— Pe două, zisei eu.

— Pe...

Mi le rase... Iar îmi didel cu pum-ni în cap...

— Pe...trei! Doamne, Maica Dom-nului, nu mă lăsa... Sunt popă!...

— Pe...

— Stângu.

Uite-o sub dreptul.

— Ce domnule, te-ai apucat să 'nșeli pe popa? zise tovarășul meu, și-i cărpi o palmă.

— Încă doi! zise ăla...

— Dau! ce?

Să luară tăcutilă la bătaie. Cel cu piesele, o rupse la fugă în curte p'o ușă.

— Prindeți-l, că n'are patentă, zise tovarășul meu, și o rupse la fugă după el. Eu o rupsei și eu la fugă...

Ajunseră în fundul curței, se agățară ca pisicili, și sburară dincolo toți, în altă curte.

Eu, ajunsei la ulucă, încercai să mă sui, îmi rupsei autriul, dar nu putui. Mă gândii să-i aștept acolo.

Așteptai, așteptai, dar să mai vie vre-unul, deloc.

— Ah, pungăși fuseră! zisei eu.

Mă dusei în hirt și trăsai drept la stăpân.

— Domnule văzuși? pierdui 250 de franci.

— Unde?

— Colo în hirt...

— Cum se poate?

— Am jucat cu niște mușterii la noroc.

— Și n'ai avut noroc?

— Aveam la 'nceput.

— Bine părinte, cum credeai că ăia au venit să 'mparță banii la popi?

— Măi tăcutilă...

— Lăcomia pierde omenia, părin-te! Credeai că ești mai șmecher de cât cei ce trăsesc după urma potlo-găriilor?

— Ce să mă fac eu!... Ce să mă fac!... Imi venea să cad jos.

— Taică, nu-i cunoști, fă-ți poma-nă!

— Cum te cunosc și pe d-ta... Te-am văzut, eu acuși odată! Știu eu căți vin la mine în prăvălie, și de's hoți, ori cinstiți?

Așa era. Am plecat pe stradă nău-cit, având în buzunar numai restul de la piesă. Mi-adusei aminte de ăla,

care o pălise tot ca mine și zisei:

„Stau în stradă și mă mir,

Să-mi dau singur eu sictir!”

„Măi da prost popă fusesi! Măi, dracu mă puse? popă sunt eu!”

Cum era să mai mă duc la băeat?

Aveam un prieten de la carc tăr-guiata și care mă cunoștea bine. Mă dusei la el.

— Bună ziua.

— Bună ziua, părinte...

— Fiule, dăm un pol împrumut, că dusei taxa băeatului și rămăsei așa.

Negustorul scoase și îmi dete un pol. Plecai la seminar. Spusei băea-tului, că n'am putut face rost de bani, că să se mai roage și el, că fac eu rost, și-i lăsați zece franci.

Plecai acasă, amărît și bolnav.

„Ia uite mă, popă sunt eu ori dra-cu? Cine mă puse pe mine, să mă bu-cur eu la piesele hoților?”

Acasă:

— Ai plătit-o părinte?

— Am plătit-o prioteasă...

— Da de ce ești trist?

— Sunt ostenit! Și 'n gândul meu, îmi venea să îmi zic câte și mai câte.

Fii taichi, n'am spus priotesi, de frică că mă taie prioteasa noaptea cu cuțitu, ca să scape lumea d'un prost ca mine!...

Am întins toată toamna, toată iar-na, și până n'am mai luat 100 de franci de la bancă, n'am putut în-cropi 250 de lei.

— Drace, drace!... răsăși tu de popa... Și-l blestemam și citeam la orice slujbă și din moliftele lui Sf. Vasile... Așa am pățit... Diavolu-i hoț tăcutilă, fi hoț, ca și pungăși din București.

GRISANTEME

Sunt flori de toamnă, flori târzii,

Cu ele-o vreme curmă

Sunt flori de toamnă, flori târzii,

Rămân alele pustii —

Sunt florile din urmă...

Le-am adunat... și le-am trimis,

Le-anină 'n cingătoare...

Le-am adunat... și le-am trimis,

Și câți-un dor eu am tchis

În fiecare floare...

Nu le 'ngrijii... sunt flori târzii,

Și azi ori mâine mor...

Nu le 'ngrijii... sunt flori târzii,

De unde vin, tu n'ai să știi

Stăpâna mea și-a lor...

De s'or usca le-aruncă 'n foc,

Cu ele-apune-ă stea...

De s'or usca le-aruncă 'n foc,

Cu ele moare-un nenoroc —

Moare tubirea mea...

V. Vlădescu-Albești.

Convorbiri științifice

Călătorii îndepărtate

El, e mult de-atunci. După ce citi-sem Halimaua, cea mai frumoasă carte de povești din câte poate să e-xiste, în care găsisem minunatele că-lătorii ale lui Simbad marinarul, mă pasionasem de toate descrierile de călătorii în țările depărtate, de țările unde e veșnic cald, cu păduri nesfâr-șite, ca și de pusturile înghețate din jurul polului nord. Ea mai târziu, pe băncile claselor inferioare de liceu, făceam planuri cu prietenul d-ru Duscian, să îmbrățișăm cariera de marinar și să străbatem oceanele. Lucru curios, cu toată dragostea de a călători nu am trecut încă granița țării mele.

Sunt însă mulți cei care odată ce au trecut granița, profită oricând pentru a fugi mereu spre alte ori-zonturi. Printre aceștia e și directorul acestei reviste, d. V. Mestugean. De ce să nu spun drept, îl invidiez că a văzut atâtea lucruri interesante, peisagii încântătoare, alți oameni, alte obiceiuri, a încercat senzații noi, pe care eu unul și mulți alți ca mine, le știu numai din ceea ce au citit.

Dovadă că știe să observe și-și dă seama de senzațiile ce le încercă, e faptul, că după fiecare călătorie, î-părește un volum cu impresii. Așa de pildă a scris *București-Sakharu* și acum în urmă *Ierusalim*, care a apărut în volum.

Cititorii au avut prilejul să citească multe capitole din această scrie-re și sfârșitul îl vor găsi în volum.

A trăit o altă viață în tot timpul călătoriei, dar de sigur, a trăit acea viață în mod și mai intens din mo-mentul când a început să scrie vo-lumul în chestiune, amintindu-și fie-care peisaj, fiecare pas făcut în mij-locul panoramelor încântătoare, sau al atâtor localități pline de amintiri istorice.

Volumul poate va fi pus în vânza-re când vor fi apărut aceste rânduri. Nu am citit numai capitolele ce s'au tipărit până acum în *Universul ille-rar*, dar am văzut pe prietenul Mes-tugean la lucru și drept să vă spun, trebuia ca imaginele acelei călătorii să aibă prea multă intensitate, pen-tru ca cel care le descria să nu fie turburat, căci această carte a fost scrisă la biroul redacției, când în ca-litate de sub-director al unui ziar mare ca *Universul*, autorul *Ierusalim-ului* trebuia să aibă grije de sute și mii de lucruri mărunte, care toate la un loc contribuie la succesul unui mare cotidian. L'am întrerupt poate și eu de multe ori, cine știe, pe cân-

Cercetașii noștri. — O secție de bicicliști

rătăcea încă cu gândul prin pustietățile ce înconjoară Marea Moartă, când se preumbla pe țărmul Iordanului, sau privea cine știe ce indigeni curioși la înfățișare.

Mă va ierta că intru în asemenea amănunte, dar poate că ele erau necesare, ca să dovedescă cum în mijlocul unui oraș mare ca Bucureștii, într-o redacție vesnic în fierbere, se poate scrie o carte atât de frumoasă și interesantă ca Ierusalimul.

Căci e interesantă. Nu e o simplă înșirare de impresii, învăluite în ceața cea deasă a poeziei, care dă tuturor lucrurilor un colorit vag, nu e nici un al doilea Baedeker, în care sunt descrise cu o exasperantă monotonie, tot ce se poate observa mai interesant într-o localitate. E o scriere inteligent întocmită, datorită unui om care a știut să vadă și să observe, care a știut să redea tot ceea ce a observat sub o formă ce nu te poate obosi niciodată.

Ierusalimul d-lui Mestugean are pagini care cu drept cuvânt pot fi trecute în creștomatiile ce se obișnuiesc în școli, poate servi și acelor care se vor duce să viziteze locurile sfinte, poate să desfete și pe acei, care ca subsemnatul, nu au avut norocul să vadă alte orizonturi. Călătoresc des prin stele, mă pierd prin minunații sori care formează universul vizibil, dar nu m'am coborât încă spre sudul fermecător, spre locurile unde soarele nu se lasă așa de mult la orizon în timpul iernei, n'am văzut ridicându-se din spre sud noul constelații, nevăzute pentru orizontul Bucureștilor. Astfel că descrierile d-lui Mestugean mi-au procurat o mare plăcere, pe care a-și ține să o împărtășească toți cei care, ca și mine, nu sunt mulțumiți cu strămtul orizont al Bucureștilor.

Victor Anestin

FĂRĂ LUMINA

*Ochi albaștri, ochi albaștri,
Dragi frânturi limpezi, din cer
Mi-ați prins sufletul în mreajă,
Suflet ce visa stingher.*

*Ochi albaștri, ochi albaștri,
Neclintirea voastră înghițită...
Prea adâncă vi-i privirea,
Prea sunteți fără viață...*

*Ochi albaștri, ochi albaștri,
Vin spre voi și nici clipiți;
Ochi albaștri, o să-mi spuneți
Cum puteți așa să fiți?..*

*...Vai!.. Incrimeneste'n gându-mi
Patima plină de vînd...
Ochi albaștri, îndrăgiiți!..
Sunt doi ochi fără lumină!...*

Gabriella J. Anastasiu-Vuculescu

CÂNTEC

*Știam iubirea ta cât e de mare,
De-atăta vreme—aflasem eu secretul,
Dar când ascără mi l'ai spus tu însăși
Mă prinse-o teamă, nu știu cum, cu
'ncetul.*

*Pe munți, m'a dus atuncea veselie,
In loc unde izvoare limpezi curg,
De-acolo coborâi târziu spre mare,
Plângând de dor t-al soarelui amurg.*

*Asemeni soarelui e și-ul meu suflet,
Iubirea l'a făcut atât de cald,
Iar adâncimea lui e nepătrunsă
Ca și-adâncimea mării de smarald.*

Ioan Totu.

Cercetașii noștri. — O defilare a legiunii „Regele Carol I” din Prahova

ARTA ȘI ARTIȘTI

Expoziția pictorului N. Angelescu-Ange

De mulți ani în fiecare iarnă pictorul Angelescu-Ange, deschide câte o expoziție de pictură. Și cu toate că succesele, bine meritate pe urma atâtor manifestări artistice serioase, i-ar fi dat dreptul pictorului, să iasă din rezerva ce și-a impus-o, — d. Angelescu continuă să rămână tot atât de retras și de sfios proslăvitor al frumosului.

Această reculegere a artistului în mijlocul frumuseților ce-i hărăzește natura îi și dă prilej de a rămâne pur și simplu un închinat eternului frumos al firei, de care nu se pot apropia decât acei puțini ce știu să se dea la o parte de zurbava amețitoare a cenacurilor de admirație mutuală artistică, rămânând, deci, străin și de bataclamul reclamei asurzitoare a multora.

Nimic mai firesc, deci, că artistul își petrece clipele cele mai frumoase ale activității lui, între coclaurile și muncelile de pe la poalele munților, după unde și-aduce, an cu an, câte o nouă serie de minunate surprinderi ale frumuseților țării noastre.

Culorile vibrante ale regiunilor măluroase, cu șipote clocotitoare și cu colțuri tainice de colnice, parcă întăia oară prinse pe pânză asemenea motive capătă o viață nouă sub penelul acestui peisagist.

Peisajul este manifestarea favorită a acestui pictor, ceea ce și lămurește necurmata sete cu care, în fiecare pânză caută să redea o nouă priveliște ce încântă ochiul și sufletul deopotrivă.

Departa de a fi un născocitor de efecte noi, necum de cine știe ce extravagante de factură — pictorul Angelescu-Ange rămâne cu desăvârșire personal în tot ce alege ca motive picturale, ca și la tot ce așterne pe pânză.

Dar tocmai pe urma acestei note atât de personale, cu care strălucește de alăția ani de zile — fiind vorba de o veche simpatie a tuturor amatorilor de artă — pictorul Angelescu-Ange a și isbutit, în continuele-i colindări prin văile și muncelile țării să descopere o sumă de motive nouă, adevărate mici podoabe de artă națională, pe care le cuprinde în fascinarea culorilor, realizând opere disputate cu drept cuvânt de mulți.

E vorba de micile căsoabe și mări și apoi schituri și bisericuțe de țară, mici morminte arhitectonice pe care dacă le-a crutat vremea până acum, nu-i de mirare ca epoca noastră,

dornică de un fast ce începe să se strecoare și în clădirile de pe la țară, să caute să îngroape aceste mici frumuseți, amintitoare ale vremilor trecute.

Asemenea motive, de un pitoresc caracteristic încep să-i facă și caracteristica operei pictorului Angelescu-Ange, care are și în actuala expoziție câteva mici minuni de acest fel.

E o poezie deosebită ce se desprinde din aceste lucrări ale pictorului, care poate fi mândru pentru această notă deosebită cu care se manifestează în pictura noastră.

Dar pe lângă această dragoste cu care artistul își închină o mare parte din activitatea lui, prinzând în haina culorilor atâtea frumuseți arhitectonice, menite să piară, în curând, pe lângă minunatele pânze cu case și biserici și troițe de țară, pe lângă atâtea peisaje ce-ți încântă ochiul — mai expune și de data aceasta un însemnat număr de lucrări, pline de un delicat sentiment ce-l stăpânește pe artist în realizarea naturilor moarte și a florilor în deosebi.

Florile sunt o predilecție a d-lui Angelescu-Ange și nimic de mirare deci, că asemenea lucrări de-ale artistului sunt mult disputate de publicul amator.

Flori de toate neamurile și de toate culorile, capătă pe această paletă înclinată lor o viață nouă, ce nu le poate fi dată de mulți.

E lucru știut că nu sunt mulți, cei ce răușesc să redea, cu toată frumusețea alcătuirii lor — aceste fermecătoare podoabe ale naturii — florile.

Și cu atât mai demne de apreciat sunt florile, din pânzele expuse anul acesta de pictor, cu cât a ajuns la un fel de desăvârșire a mijloacelor picturale, în realizarea florilor, până într'atât că în cele mai multe simți ceva din însăși masivitatea consistenței lor.

Iată atâtea și atâtea motive predilecte ale acestui pictor, a cărui expoziție deschisă acum, în str. Franklin, peste drum de Ateneu, aduce o binefăcătoare liniște celui ce are prilejul să le vadă și să le admire.

Nu-i de mirare deci, că aprecierii acestui temperament delicat de artiști s'au și grăbit să achiziționeze din pânzele expuse.

Și această îmbrățișare a unei activități unitare și neîntrerupte este,

poate, cea mai bună răsplată pe care trăește și în același timp, este chezașia puternică a legăturilor ce se stabilesc pe încetul, însă fatal, între toți cei ce sunt în stare să realizeze frumosul, indiferenți la gălăgia asurzitoare a reclamei cu care mulți, foarte mulți în vremea noastră, știu să își înconjoare viața și chiar așa zisa lor activitate de orice fel.

Nădăjdum ca artistul acesta să-și urmeze an cu an, mănoasa-i și atât de mult prețuita activitate de proslăvitor al frumuseților naturei din țara noastră.

Ion Grnia.

GENERALUL ORERO

După o carieră militară strălucită, în care s'a distins mai ales în campania pentru ocuparea Romii în 1870, pentru întregirea regatului italian, și în campania africană din 1889 (Abisinia-Eritrea), generalul Baldassare Orero, a încetat din viață la Novara, unde se retrăsese în viață privată în 1905, în vârstă de 73 de ani.

Generalul Orero a luat parte, ca reprezentant al Italiei, în comisiunea însărcinată cu stabilirea granițelor dintre noi și Bulgaria după terminarea războiului din 1877—78. A susținut atunci cu căldură interesele noastre și astfel numele lui, scump Italiei, e tot atât de prețios și României, care nu trebuie, care nu poate să-l uite.

Intr'o seară la Terasă

de I. DRAGOSLAV

Noi, scriitorii suntem ca femeile: Să nu auzim că unul a scris o bucată mai bună, că ne pișcă dracii de inimă, și se sborșese ca o cucușă de mahala când vecina ei are o pălărie mai înzorzonată, sau o rochie la modă. Mai cu seamă poezii, is adevărat femei: să nu audă unul că un prozator se dă și la versuri, că n'ai grijă il îndreaptă, unde să se ducă.

Eu, de firea mea sunt și poet, adică cum: scriu și proză în versuri, precum scriu și poezie în proză, și zic că-s poet. Căci de la poezie am trecut la proză.

Ce are aface? Avem poeții care în același timp sunt și critici, dramaturgi, prozatori și cu toate astea nici un poet nu țipă, nici un prozator sau critic nu sbeacă și nici un dramaturg la cea dintâi punere în scenă a piesei lor, nu s'a sinucis. Pe când eu și la proza mea, am nănași. Cât despre cântece, chiar cel mai prozator dintre poeți îndrăznește, să-și ridice nasul și să-mi miroase poezia, ca în urmă să-l văd strănutând și cu asta să mă năcăjească. Unii zic că nu-s poeți, eu le spun că se înșală. Că nu e nevoie ca poezia să fie pusă numai de cât în versuri rimate, ci poți s'o scrii și în proză, în versuri albe și libere fără a pune rîmă ca un colac în coada unui căne.

Dacă cineva înțelege că strofa merge ca o plăcintă pusă în tipar, să-i fie de bine: sunt de altă părere, deși la răndu-mi câte odată, și eu păcătuiesc când e vorba să scriu curat poezii, sau să-mi versific proza, când să suia cozile versurilor ca două lingurițe de același metal, chiar să le potrivească și picioarele, doar n'or merge schioape.

Dar să vin la fapt: astă vară în vremea mobilizării mă apucai iarăși cu muza de piept, și pe loc și trântii trei poezioare patriotice, ba ducându-mă și la Sulina, mă apucă și pe mine melancolia și pesimismul în fața haosului mării și fără voie scrisei următoarele versuri:

„De oi muri, știu nimărui,
Rău nu o să-i pară:
Un om e mort și în locul lui
O sută-au să răsară.”

La capul meu v'a răsări
Acea dulaoasă floare:
„Regret pe lume de-a trăi
Și vecinica uitare!”

Prieteni, dar voi nu uitați,
Să-mi ascultați cuvântul
La mal de mare să-mi săpați
Voi, groupa mea, mormântul

Căci cumva de-oi fi uitat,
Făclie-mi fi-va lundă,
Si 'ntr'un vâier sbuciumat
M'a plânge apa 'ntr'una.

Și când te gândești că versurile astea le puteam pune și în proză:

„Dragi prieteni, eu de oi muri, nimărui nu o să-i pară rău, că în locul meu se vor naște o sută; iar la capul meu va răsări floarea pe care o au toți desmoșteniții „Părerea de rău că am mai trăit, și vecinica uitare.”

De aceea, iubiiții mei să nu-mi uitați cuvântul ce vi-l las: „De-oi muri să-mi săpați mormântul la marginea mării, căci dacă oi fi uitat de lume și nimenea nu mi-a aprinde o candelă, făclie încă va fi luna și dacă nu m'a plânge nimene, în vâierul ei sbuciumat, mă va loci marea.”

Lucru care l'ar putea face toți poeții cu versurile lor, și iarăși toți prozatorii cu bucățile lor, scriindu-și proza în versuri.

Și cum, povestii, pusei bucată asta de proză în versurile de mai sus.

Dar poezia se pierduse printre alte hârtii și uitasem acum de ea. Când, tot astă vară după încheierea păcii,

răsfoind într'o zi printre hârtioagele mele, dădui de proza mea rimată. N'ar fi fost s'o fi găsit!

Acum, am un obicei, fiind un slab auto-critic, citesc bucățile mele de proză până și gazdelor mele. În poezie nu mă încerc, că se cere ureche mai subțire, și stofă de critic.

Și cum, gazdei mele, Coana Sița, nu mă îndritulam, să-i citesc așa ceva, într'o seară dădu-i eu ea fuga la Terasă, unde de obicei era crema literaturii și tot ce poate fi mai artist — mai ales în lumea artelor.

Și nu m'am înșelat, pretendenții la nemurire, erau toți în păr.

Eu, însăși poezilor mai bătrâni, mă feresc de a le citi isprăile mele rimate, căci le pic ceară pe inimă, ci tot la cei mai tineri, și hai, mă alăturai la o masă, unde era amicul Scribul și poetul Grigorașcu, un tânăr grăsuț, cu mustața mică și sprincenat, care sorbea cu poftă din o jumătate de țigară; cu alții ca și el ieșii din gaocare, dar fără tufie. Și, din una din alta, le zise:

— Bre, azi căutând printre hârtii, am dat de o poezie, de acum câțiva ani, de când am fost și eu la Sulina.

— Ia, citește-o, îmi zise Scribul. Și mă pune holera să le-o citesc.

— Asta, e după Eminescu, sări amicul Grigorașcu, sorbind cu stăruie din țigară care ajunsese acum să-i frigă degetele.

— Bine, îi răspunsei, cam jignit, dar toți poezii de la Eminescu încoace sunt Eminesciani.

— Vorbești prostii, grăi răsrit poetul Grigorașcu.

Vorba asta m'a cam jignit, mai cu seamă că Grigorașcu până atunci, nu-mi vorbise de cât foarte așezat, ba nu era cotitură de drum, să mă vadă și să nu-mi deie bună ziua.

— Ba nici de cum, îi răspunsei cu sânge rece, nu mai departe d-ta.

La vorba asta, copilul cel mai mic al d-lui Dragomirescu, Scribul, îi zise: „Lasă!”

— Dă-i pace, i-a răspuns Grigorașcu, nu vezi cum îl i-au aștia de pe aici!

În adevăr că unii din prietenii mei vechi de literatură, știind că nu mă supăr de glume, ba pe cele de spirit le primise și cu hohot de râs, îmi spun, câte odată verzi și uscate, năsdărăvării, care și pe mine nu numai mă înșenează, dar îi iau și eu câte odată bine însă fără să se supere, știind că în adâncul sufletului nu putem de cât să ne iubim. Dar se vede că amicul Grigorașcu privind lucrurile, așa, să zic în profil, m'a luat drept un flămuc, și în îngâmfarea lui „de câteva isbâni de... dragoste și polezii pe la „Flacăra” și-a luat și el o leacă nasul la șosea să mă cîntească cu dinadinsul, aceea că nici prin gând nu le trăznise niciodată vechilor mei prieteni.

Ea, văzând că lucrurile s'au ridicat la așa căldură, i-am zis baletului câteva vorbe cam grele, dar ce, nu-mi amintesc, de cât că până a doua zi grozav m'a părut de rău și a bea așteptai să-l găsească să-i cer iertare.

El, însă, nu a mai dat vre-o trei zile pe la Terasă. Se vede că n'a avut timp ori i-a fost rușine.

Dar, a treia seară, cum dau în antreul Terasei, Grigorașcu și răsări ca o năluca. Eu îi întind mâna să ne împăcăm, el, la mine...

Au sărit chelnerii, iar eu am eșit afară. Când numai ce au un glas de taur în dosul meu:

„Ce-i domnule Dragoslav? Ce este? Mă întore, o namilă de om cât un munte, cu o privire sașie, îmi întinde mâna și se înfățișează:

— „Cată-rău! — Da ce s'a întâmplat?”

Cineva îi spune, iar el, repede, înfrică:

— Care e acela? Hai și mi-l arată!

Eu, uitându-mă în pumnul lui cât

o ghiongă și la pieptul lui de bivouac, i am zis:

— Lasă-l! Lasă-l!

— Nu, îmi răspunde el, vreau să-l văd, hai și mi-l arată, că mi-a mai spus cineva că acela se laudă că e atlet și a mai sărit și în alții.

Un chelner mic și gras cu mustățile galbene îl arătă pe fereastră. Uriesul se duce în lăuntru, iar cu rămăseii să mă uit pe geam.

Grigorașcu, însă, nu știu cine i-a spus că se înarmase cu un baston, iar la vederea lui Cată-rău numai se îngălbeni pe când Cată-rău întrebă din ușă:

— Care-i, domnu Grigorașcu.

— Grigorașcu, însă, se juca cu bastonul, arătând că știe să-l mânuiască pe când un chelner îl arătă:

— D-nu!

Și uriesul, la el:

— Mă recomand Cată-rău.

Acum eram îngrijat să nu-i facă celuia vre-o meteahnă și mă dusei în lăuntru.

Nu știu ce a fost, că l'am văzut cercetându-și mușchii unul la altul, în fața capitanului Tonegario.

— Uite coloa mușchi, zise Cată-rău îndolindu-și brațul, care crescuseră ca o păue.

— Pe mine m'a consumat munca intelectuală, dar uite fotografia, și Grigorașcu, scoase din buzunarul căptușelii, de la piept, o fotografie de când era în un știu a căto-a clasă de curs inferior.

Cată-rău o luă, se uită de departe și pieziș la ea, și grăi zâmbind:

— Hâm! Hâm! Strașnic erai d-ta pe atunci. Eu să știu că cedez în fața unei astfel de fotografii.

— Da, și acuma, îi tăie vorba Grigorașcu: „Uite ici!” și-și îndoi brațul, de care prinzându-l Cată-rău, cela numai se îngălbeni și zise, scuturând mâna:

— Mă duc până afară.

— Merg și eu zise Cată-rău.

Eu am crezut că se duce după cela să-l betejească, dar nu, ei au luat câte o odaie la apartamentul cu două zeruri.

Când au venit înapoi erau tare veseli, iar Grigorașcu netezind pe Cată-rău, pe spate, grăi:

— Hai, nene, mai bine să bem câte o cafea

De atunci, nu l'am mai văzut, pe uries, par'că l'apăsam pământul, când într'o seară ducându-mă ca de obicei la terasă, auzii vorbindu-se pe la mese, între care era la una și Grigorașcu, de isprava de la Debrețin.

— A! auzii glasul lui Grigorașcu, care era cu niște dame gingiriți la masă. Nu știți că a fost cu mine, da Cată-rău; repede, repede s'a cărat.

— Ei cum? întreba una din conife, cu ochii scilpitori și gura taieată ca într'un harbuș.

Și Grigorașcu spuse toată povestea, adăogând: „Și numai când l-am arătat mușchii, Aice el își și îndoi brațul urmând: a și șters-o zicând: „dragă eu cu tine nu mă pui!”

Dar la vorba asta, nu știu care, din cei care știeau adevărul, și care era alături la altă masă, a vrut să facă o glumă, că a și sărit uitându-se spre ușă:

— Aa, uite Cată-rău... Auzi, măi Cată-rău...

La vorba asta Grigorașcu, numai sări galben:

„Unde-i?”

Iară răspunsul i a fost un hohot mare de râs, atât de la masa vecină, cât și de la a lui, la care Grigorașcu a'a așezat tare umilit.

Iar de atunci, nu l'am mai auzit vorbind de Cată-rău cu atâta îndrăzneală, dar nici eu nu am mai citit versuri candidaților la nemurire.

Cercetașii noștri. — Garda de onoare a drapelului legiunii „Regele Ferdinand”

LITERATURA ESPERANTO

Un erou

de Louis Carlos.

Era cam pe la orele 10 dimineața, când primele detașamente italiene ce părăsise orașul San Giuseppe se opreau stabilindu-și lagărul la marginea unei păduri departe cam 4 kilometri de satul Chiesa Nuova.

După așezarea lagărului, se agăță tablile pe la corturile ofițerilor superiori unde urma să se aducă vestile despre înaintarea armatei austriace, al cărui prim corp se bănuia a fi prin apropiere.

Pe colina de lângă pădure, un căpitan era ocupat cu transmiterea ordinilor, când pe neașteptate i se prezintă un tânăr soldat însoțit de un sergent.

— Ce vrei, sergentule? — întrebă căpitanul răsrit.

— Ertăți-mă d-ie căpitan, nu pentru mine dar pentru Petre, soldatul ce mă însoțește, care ar dori să-i acordăți o permisie de câteva ore pentru...

— Cine e acest Petre?

— Un băiat din satul Chiesa Nuova ce e departe 4 kilometri de aici și soldatul ar dori!

— Hei!... ce ați înnebunit... nu știți că în timp de război nu se acordă permisii... Dracul ce nu știți că în curând vom avea lupte cu regimentele austriace?

— Mama mea, d-ie căpitan... răspunse soldatul.

— Mama ta?... Ce i s'a întâmplat?... Poate vrei să-ți mai vezi și logodnica?... așa e?...

— Aș vrea prea mult să-mi văd pe mama și pe logodnica mea, și...

— Unde o mama ta?

— Locuște cam 4 kilometri departe e lagărul nostru după cum vi s'a spus deja... și dacă sunteți așa de bun pentru a-mi...

Drace!.. Drace!.. Lica-v'ar ciuma... strigă căpitanul mâniat; — austriecii se apropie de noi și voi mai vreți să cereți permisii!.. Băte, mai bine ar fi să te duci la camarazii tăi în lagăr, și să te odihnești după marșul acela atât de lung... Desigur somnul îți va aduce gânduri bune... ai neapărată nevoie de odihnă, și...

Dar d-ie căpitan, mama mea e bolnavă, iar logodnica...

— Mama ta!.. logodnica ta!.. și mai ce încă?...

Apoi îndreptându-și ochii spre tânărul soldat, bătrânul căpitan se își de paliitatea și desădușea se so zugrăvise pe obrazul umilului soldat.

Căpitanul fiind profund înduioșat de starea în care se afla bietul soldat și fiindcă își iubea foarte mult subalternii, deodată își schimbă felul de a vorbi și cu voce dulce se adresează soldatului zicând:

— Bine... bine... constat că îți iubești deopotrivă atât pe mama ta cât și pe logodnică... Țiți acord permisia cerută, însă băiere fix la orele 7 seara să-mi fii înapoi. Acum lasă-mă liniștit și pleacă!...

Buzele lui Petre se mișcă și lasă un...

— Să trăiți!... Să trăiți!...

Și plecă în goană.

După o oră, întreg satul Chiesa Nuova era în mare fierbere. Vestea că fiul bătrânului paznic Johan Ribelli venise în sat se răspândi ca fulgerul când străbate pe un cer înșelător; sătenii, flăcăi și fete făceau cerc în jurul colibei părinților lui Petre discutând cu aprindere sositrea ostașului. Câteva mame cu multă greutate putuse străbate printre răzburile curioșilor și intrând în colibă cereau cu mult nesăț vești despre fii lor ce făceau serviciul militar.

Petre înconjurat de logodnică, de mama lui, cum și alte rude răspunde după posibilitate fiecăruia. Un adevărat stup se părea a fi coliba aceia unele discuta, altele se certau între ele în aceiași timp. Bătrânii se mânjau și blestemau pe austriaci; flăcăi se escitau în cât în furia lor ar fi vrut să plece imediat contra dușmanului.

Acum se putea bănui în ce stare se afla bietul Petre care obosit peste măsură de atâta urăbriet prin desigur, peste câmpii și râuri, nu avea timp liber nici o clipă, pentru a se odihni și îmbuca ceva. După 2 ore de răspunsuri obositoare la întrebările celor prezenți, deodată pâl și începu să tremure.

— Ce îți este tiul meu? strigă mama lui.

— Da ce ai — întrebă din nou emoționat mama și logodnica Giuseppina ce se îngălbenise ca ceara.

Petre nu răspunde și se așază lângă vatră pe care tresnea arzând un braț de vreascuri.

— Ce ne trebnic sunt și eu!... zise apoi tatăl. Poate băiatul nu a mâncat de când a plecat și noi îl tot întrebăm mereu... Hei plecați de aici; lăsați-mi băiatul să se odihnească și să îmbuce ceva... Ea să mă duc în piniță și să-i aduc o garafă cu vin bun și o bucată de slănină.

Și bătrânul plecă imediat.

Toți cei veniți se răspândi rămânând numai cei ai casei împreună cu rudele care se așezase în jurul unei mese mari mâncând și bând în sănătatea tânărului ostaș și pentru izbândă armatei italiene.

Ospățul dură cam mult; s'a discutat în fel și chipuri istorisindu-se de eroismele de pe vremuri iar fetele cântau imnuri patriotice.

Deodată Petre se sculă amintindu-și că trebuia să se înapoieze în lagăr. Vru ca imediat să plece.

— Mai ai timp, — zise tatăl.

— Dar căpitanul e foarte sever relativ la disciplină și nu admite nici o scuză...

— Hei o singură dată nu va fi un obicei, nu o să-ți zică nimic zise tatăl... În campanie totul e permis!... Pe timpul când fosei și eu militar, eram într-o situație la fel ca și a ta și nu mi s'a întâmplat nimic...

— Totuși, nu ași vrea să fii pe drum t. și...

— Bine... bine... Nu te teme de nimic băte — zise tatăl său; — te voi însoți și eu pe drum și de va fi nevoie chiar până la lagăr.

— Da! da!... cu toții te vom însoți — strigă în cor toți comensii.

Atunci Petre, se așază din nou, mâncă și bău cât putu și pentru a se arăta și mai voios începu să arunce glume. Cânteculele întrerupte pentru moment începu din nou și oaspeții erau și mai vroși ca înaintea iar la bisări, se cânta și se bătea din pi-

cicare cu atâta foc în cât bietul Petre uiașe cu totul ostășia.

Sună miezul nopții.

Diatr'o săritură Petre se sculă, și pușu palid murmură:

— Doamne, Doamne, ce târziu e! cu siguranță voi fi pedepsit... trebuie să plec cât mai curând.

— Să-l însoțim strigară toți în cor. Unul dintre oameni însă zise că din cauza orei târzii e foarte greu al întovărăși prin câmpii și pădure. Și cum adesea se întâmplă în atari împrejurări, cu toții fură de părere să nu-l însoțească.

— Plec singur — zise atunci Petre; — nu vă deranjați.

Mama lui se apropie de el și îi dăte o sticlută cu vin și plăcinte pentru a avea merinde pentru a doua zi.

La rândul ei logodnica cu lacrimile în ochi, se apropie de el și îi dăruie o lulea și un pachetel de tabac pe care părinții ei îl recoltase în ultimul timp. Tânărul soldat luându-și toate își sărută logodnica și pe mama lui, strânse mâna tatălui său și luându-și rămas bun de la ai săi plecă.

La revedere!... Noroc bun!... Inapoiere sănătoasă!... strigară toți în cor, pe când soldatul dispărea la în-crușișarea drumului.

Timp de o oră Petre mergea repede și era foarte liniștit; dar tocmai când ajunse la marginea pădurei Siote Corvi, vuetul unei voci tari și răgușite îi făcu să se oprească subit. El nu înțelegea strigătul; totuși după ton înțelesese că dă de un pericol.

— Drace... să gândi el; — vre-un cercetaș desigur stă de veghe prin împrejurimi... Să am grijă pentru a nu fi prins... căci nu se glumește cu cercetașii în vremuri de astoa; o împușcătură și totul e gata!...

Incet și cu multă grijă înaintă fără să se atingă de ceva. Ajungând pe colină se lăsă în jos pe ea, apoi se opri puțin, pentru a se orienta și fără a ezita merse ca un lup de alungul stușișelor spre un lămâș pe care-l cunoștea de pe când era copil. Străbătul plantația de măsline pe jumătate încovăiat; aproape era să jasă din ea, când deodată în față i se arată un cercetaș austriac cu baioneta înaintea lui vorbindu-i într-o limbă necunoscută. Petre nu înțelegea nimic. După câteva minute fu înconjurat de patru soldați austriaci și condus la maiorul Von Openheim, unul dintre cei mai severi ofițeri ai armatei austriace.

— Ha! ha!... tu ești cel prins spionule! — țipă maiorul sever, văzând așa de confuz pe soldatul italian.

— Ești spion din armata italiană? — întrebă maiorul italianește.

Petre nu înțelegea nimic din toate ce i se spunea în cât rămase încrăcunat, aproape nebun, în fața maiorului austriac. Nu înțelegea cum avantgarda austriacă ocupase locul părășit în chip atât de straniu de detașamentele italiene, și asta îl făcea și mai nedumerit.

— Răspunde băte!... zise maiorul; — ai ceva documente?... De ce nu răspunzi?...

— Documente? — răspuse Petre. Da... Do-đu-men-te silabisi maiorul mâniat; — Nu te opune căe inutil... dă-mi-le încoace... hai iute!... porunci maiorul...

— Nu am nimic; tocmai acum mă înapoiez din satul meu, unde am trecut în după amezaa zilei de ieri încreună cu părinții mei și eu!...

Petre își luă o ținută mândră.

— Nici odată nu am obiceiul de a minți!

— De ajuns!... se răsti ofițerul cu un ton sever.

Și se întoarse apoi spre un caporal, vorbindu-i nemțește.

— Caută buzunarele prizonierului și vezi să nu-ți scape nimic necontrolat.

Caporalul cercetând buzunarele tunicii găsi darurile mamei sale și

pe ale logodnicei; o sticlută cu vin, plăcinte, luleaua, un pachetel de tabac și altceva nimic.

Mayorul atunci explodă:

— Ha, nu vrei să mărturisești că ești spion? De ce minți atât de încăpățânat?

Cum vă spusese deja, nu sunt spion. Regret foarte mult, ești prea încăpățânat, — zise din nou maiorul și întorcându-se spre caporal îi zise:

— Du pe acest încăpățânat la închisoare și, mâine dimineață la rășăritul soarelui știi — la locul vorbei — zise răutăcios maiorul.

A doua zi discedimineață nefericitul Petre fu condus de un sub ofițer și de 12 soldați înaintea unui zid subred al locului de vezi. Nu departe, văzu o groapă de curând săpată. Atunci pricepu că va fi împușcat; fără voie se cutremură și pâl. Subofiterul îl privi batjocoritor. Parcă biciuit de acea privire batjocoritoare, tânărul soldat italian își lăc ținuta și cu un zâmbet pe buze se așază singur în fața zidului refuzând să i se lege ochii, apoi zise:

— Vă voi arăta cât de curajos moare un soldat italian!...

— Cei 12 soldați austriaci așezați pe două rânduri așteptau ordinul pentru a ochi și trage.

Mayorul Von Openheim sosise tocmai în momentul pe când sub ofițerul ordona:

— Pregătiți arma!... ochii!... dați foc!...

Se auzi o împușcătură repede, ale căror ecouri răspundeau sinistru din pădurea din apropiere.

Tânărul martir italian căzu la pământ; și prin tunica lui găurită de gloanțele inamice se arăa parcă o fonic de hârtie pătată de sânge.

Ca pasările răpitoare ce se agăț de cadavre, tot astfel și subofiterul din două sărituri fu lângă cadavru și cu un cutitaș desfăcu tunica luându-i hârtia stropită de sânge care se afla în dreptul inimii.

— Iată un document!... uite!... țipă sălbatec subofiterul dându-l maiorului:

În sfârșit zise maiorul.

Și cu multă îngrijire desfăcu hârtia.

Înaintea ochilor lui holbați de groază, apăru titlul documentului, în mijlocul căruia se afla o stea verde: *Internacia instituto de Esperanto.*

Atesto pri kapableco

— Ah! Dumnezeu!... strigă disperat maiorul, am împușcat un camarad!...

Cu ochii holbați, cu mâinile desfăcute și tremurânde abia mai putând ține documentul, maiorul căzu pe peptul viteazului ostaș italian mort pentru gloria neamului său; șiroaie de lacrimi scaldau fața sârmaului martir implorându-i ertare pentru răpirea sufletului lui nevinovat.

Sueratul unui glonte eșit din revolver, străbătul creierul maiorului asasin, ce se sinucidea din cauza remușcărei; iar vuetul glontelui deșteptă pe cei 12 soldați și pe subofiter din toropeala în care căzuse.

Fără comandant, și fără scop, pribegind prin acele locuri curând italienii își reluară pozițiunile capturând întregul detașament austriac.

CARTE POȘTALĂ

Aceleași femei.
Toamnă... Noapte... Crisantele ude...
Cimbur de candlei... Bar s'aude
Rămasul bun al frunzelor ce mor
Ca un bolnav ce strigă ajutor.

Par adunali copacii — trist norod —
S'asculle-al teamnei dureros prohod.
Se lănguse femei parcă pe drum
Și moartea vmyte noaptea de parfum!

Aseult!... Și m'împare noaptea un spital
Clădit între pământ și-un cer opal
In care moartea-i doctor futuror...
Iar sufletul prin umbră călător!

D. Iov

Viața artistică și literară

Misiunea de Philippi, care a făcut explorațiuni științifice în Asia, a fost oaspele Capitalei acum câteva zile. D. I. G. Duca i-a oferit un banchet la Capșa, acordând membrilor misiunii *medalia „Bene Merenti cl. I“* pentru merite științifice.

Contractul Operei Naționale cu Teatrul Leon Popescu expiră la 13 curent. Opera se va muta la Teatrul „Carol Cel Mare“ unde va da reprezentații până la sfârșitul lunii Februarie 1915.

Publicul numeros care asistă la operă e dovada cea mai elocventă că gustul muzicii a luat o mare dezvoltare la noi.

Miercuri seara s'a cântat *Faust* cu d. José Aratto în rolul titular, iar serile acestea vor fi două premiere interesante: „Carmen“ cu d-na Enrichetta Rodrigo și „Lakmé“ cu d-ra Drăgulinescu, în rolurile titulare.

O nouă dramă în versuri se va reprezenta poate chiar în actuala sesiune a Teatrului Național din București. Drama e scrisă de poetul I. U. Soricu care i-a dat romanticul nume: „Doamna munților“. Să fie o admirabilă alegorie a vremii pe care avem norocul s'o trăim?

Aseară a fost în Ateneu o reprezentație în beneficiul societății „Ocroșirea orbilor“ cu sediul la „Azilul orbilor Vatra Luminoasă“. Între artiștii cari au dat concurs acestei searate cu caracter caritabil, a fost și d-na Enrichetta Rodrigo care a cântat din „Tosca“ și „Carmen“.

Maurice Maeterlinck ține conferințe în Italia. Întrebat dacă va veni să vorbească și la noi despre și pentru belgieni, a răspuns că nu știe dacă belgienii sunt atât de iubiți la noi.

Și noi cari credeam că trăim în Belgia... Orientului!...

„Jerusalim“ este titlul noului volum al d-lui V. Mestugean care-și povestește, în felul cunoscut, impresiile ultimei sale călătorii prin locurile sfinte. Cu bogate ilustrațiuni în text, cu puterea de fixare a locurilor de care sunt legate evenimentele biblice, d. V. Mestugean a isbit să ne dea o carte interesantă și foarte instructivă. Iată pentru ce n'ar trebui să lipsească din nici o bibliotecă „Jerusalim“.

Între expozițiile de pictură deschise de curând sunt: Expoziția pictorului Angelescu (Ange) în str. Franklin și aceea a pictorilor Aristide Iliescu și Aescher, în rotonda Ateneului.

În curând se va deschide și expoziția pictorului Neylies.

În sala „Exarcu“ dela Ateneu s'a deschis expoziția pictorilor P. Ioanid și D. Mihăilescu, cari expun peisagii, flori și studii. Ne vom ocupa de această expoziție în numărul viitor.

Cunoscutul artist Dumitru Ciocobea a fost autorizat de ministerul instrucțiunii să dea serbări muzicale în școlile inferioare și superioare de ambe-sexe din țară. O parte din beneficii va fi destinată cumpărării de cărți pentru elevii săraci.

Tot înainte, interesantă piesă a d-lui G. Diamandy va vedea în curând lumina rampei.

La teatrul național se fac repetiții pentru reprezentarea acestei piese, care la noi a fost mereu amânată, — a fost jucată însă în Bulgaria.

Piesa are un subiect, scos din doctrina umanitară a socialismului. Lăcătire „Tot înainte“ place și convinge, pe scenă, poate va avea norocul să și treacă.

L. I.

Din ascunsul inimilor

— URMARE —

IX

Intr-o după amiază arzătoare, întinși pe nisipul luciu al mării, ei admirau tăcuți și fericiți zarea valurilor verzi, pe cari soarele reflecta raze strălucitoare ce se pierdeau în picăturile de apă, ca o ploaie de stele de aur.

— Câtă frumusețe, murmură Charlotta visătoare. De ce nu am țâra să adun în juru-mi tot aurul acesta!

Accentul de aviditate al ei, făcându-i să suradă pe Adrian.

— Vrei să fii bogată?

— O! da... răspunse ea iute.

Și cum el o privea distrat, neluând seama la bogății, — ea reluă cu vioiciune.

— Da, ași vrea să fiu bogată... neînchipuit de bogată...

Pe urmă, într-un potop de vorbe, ea descrie tot ce-ace vi-surile ei de copil neubit, de tânără fată izolată, își imaginase-ră, relevând intensitatea dorinței de lux, nevoia plăcerilor de orice fel, cari îi înfioraseră corpul și ochii ei frumoși.

Adrian continua să suradă, fără să-și dea seama de alcătuirea acestui temperament, pe care amorul deși-l îmbălbăzise o clipă, nu era în stare să învâluie în el ambiția ei așa de nemăsurată, care în mod fatal trebuia cât de curând să reapară.

— Eu, zise el, nu doresc să trăiesc altfel decât ca acum... alături de tine, fără griji, fără ocupație silită, cu soarele în față, în aerul parfumat și sub acest orizont de mare splendidă...

Dar ea ridică din umeri, nerăbdătoare.

— Tu, ai talent mult... și ne vei face pe toți bogăți!

Evident, ea îl iubise pentru tinerețea lui ispititoare, pentru obrăzii lui de tânăr frumos, pentru talia lui sveltă, pentru delicatetea și avântul dorințelor aprinse; și totuși, în fundul iubirii ei, zăcea ascuns un calcul obscuro, care o întărise în hotărârea luată de a avea această inimă, acest suflet să-i mănuiască mână talentată, lipsită de energie pe care i-o va da ea, ca să producă capodopere.

Fiind femeie, se recunoștea neapăta să culeagă, ea singură, gloria, bogăția spre care aspira; vroia să atragă în folosul ei munca și inteligența ce-o înconjura. Georges îi dăduse libertatea, traiul ușor. El îi procura renume bun, poziție socială... Adrian îi va aduce iubirea luxului, satisfacția mândriei a-lutate.

Georges și dragostea lui stângace de om cinstit și timid, dar nu frumos, îi deveniseră jute insuportabile fără compensația fermețătoare a fratelui; totuși, lipsită de el, ea nu mai concepea echilibrul vieții egoiste și monștruoase pe care o stabilise cu o liniște așa completă.

Curând, Charlotta își făcu pe Adrian să-și reia lucrul; în mod abil, ea știu să-l intereseze, să-i învingă primele greutăți, și vesela, îl văzu puțin câte puțin aprinzându-se, entuziasmându-se pentru încercări cari odinioară îl plictiseau, dar cari îi desvoltau acum, fără de veste, vocația lui de pictor.

Schițele lui, de la început încă, se arătau minunate de frumoase. Charlotta își da seama bine că nu se înșelase.

Intr-o zi avu o exclamație, a cărui semnificație profundă scăpase atenția tânărului.

— Te-am câștigat!

Din acea zi, ea nu-l mai iubea. Visul ei lacom îi ascundea iubitul.

Nu mai privea în el, de cât pe artist. Îi adora degetele, cari împărțind acest lucru de nimic: culoarea, pe pânză, îi vor aduce glorie, lux, bogăție!

Și, nesimțitoare pe viitor la delirul de îmbrățișări cari o captivase câtăva vreme, toate liberele ei nu mai tindeau de cât ca să-l domine, să-i îndropte această calitate, pe care soarta i-o trimisese înainte.

Era un studiu, la care se dedase cu întreg cugetul și în care devenise în curând expertă, știind câtă iubire să dea pictorului ca să-l păstreze și să nu-l absoarbă... de țâra sărutării necesare ca să-l conducă în starea vibrândă ce activează geniul, fără să-l pasioneze adormindu-i facultățile.

Ea-i măsura iubirea, astfel după cum îi supraveghea plimbările și numărul țigărilor.

Adrian primi surzând această sclavie, nebănuind că nu iubirea ar fi cauza.

Toamna veni; ei trebuiră să se reîntoarcă la Paris.

După mature reflexii, Charlotta se decise să nu vândă pânzele executate pe țărnamării. Remarcabile, ele aveau totuși semnul debutului unui gen în care ea voia să-l facă cu totul maestru.

Cu fel de fel de pretexte, ea obținuse învoirea ca tablourile să rămână ascunse și, având cine știe ce plan, se prefăcu bolnavă.

Prin Decembrie, în urma unui sfat dat de medicul său, Georges, îngrijat, o sili să plece la sud, unde, natural, Adrian trebuia să o întovărășească; bietul soț plângea pe când îi ducea la gară pe cei doi amantii, pe care-i numea copii lui scumpi...

Abia ultimile vagoane ieșiseră din gară, și Charlotta se aruncă în brațele lui Adrian înflorată de speranțe și triumfuri viitoare.

— Te iubesc neobuneste!

XI.

La Paris, iarna trecea nesuferită și monotona, pentru Georges tintuit toată ziua la uzină, reîntorcându-se seara acasă în apartamentul solitar din strada Ordeur, unde-și pierdea vremea aplecat deasupra unei cărți ori visând la zilele cu soare, la diminețile răcoase și luminoase cu flori împobocite ale sudului, unde unica lui Charlotta trăia așa de departe de el...

Scrisorile pe care tânără femeie i le scria, scurte, destul de banale, dar regulate, erau singura lui bucurie, singura lui așteptare plină de emoții în ceasurile așa de monotone.

Despărțirea aceasta, foarte crudă pentru el, deși o primise cu curaj; crezând-o necesară sănătății adoratei lui, îi arăta clar adâncimea unei iubiri nemăsurate pentru ea.

De un an de la căsătorie, Charlotta pătrunsese atât de puternic în el, în cât nici o clipă nu putea să treacă fără să se gândească la ea; în orice acțiune figura ei i-apărea mereu, era asociată și ea, nici o amintire în care ea să nu ocupe locul de frunte.

De altminteri și iubirea pe care o purta pentru fratele său nu se micșorase. Obisnuita vieții comune explica asocierea amândouora în sufletul lui.

Din Decembrie și până în Martie Adrian, nu scrisese mai mult ca de două ori fratelui său și scrisorile lui reci, nu se mai asemănau de loc cu zilele de odinioară atât de pline de afecțiune în care era mai mică despărțirea îi dură.

Totuși, Georges îi ierta, Charlotta îl ținea în curent cu lucrările alcătuite de artist, cât și de reușitele lui surprinzătoare.

Intr-o seară, tocmai când se așeza la masă, Georges văzu intrând pe Antoniu Sageret, soțul său, care venea adesea să-i fie tovărășie în singurătatea lui. Îi păru foarte bine.

— Ai avut idee minunată să

vii azi; mă simțeam așa de singur.

Intr-adevăr, niciodată singurătatea nu i se păruse mai grozavă ca acum, nici odată ceasurile nu trecuseră mai încet.

Poate ca la aceasta, mai contribuia și starea lui fizică... Primăvara era rece și schimbătoare. O grijă-l necăjea mereu, îi amăra suferințele, cari se eternizau...

Îi plăcea mai bine să se știe bolnav de cât îngrijat...

— Mi se pare, că am să mă duc și eu pentru câtăva vreme la Sud!

Bătrânul aprobă pe dată ideea.

— Pleacă, ar fi chiar bine să mergi să te repauzezi.

Georges surăse.

— Cine mă va înlocui la uzină?

Cellalt nu răspunse. În timpul prânzului, nu se vorbiră de cât banalități.

Pe urmă, când se așezară în fotoliile lor din atelier, înaintea focului, în mijlocul fumului de pipe aprinse. Sageret pronunță deodată.

— Te asigur că n'ai alt lucru mai bun de făcut, decât să te duci la Sud, la ei...

Georges îl privi surprins.

Sageret însă continuă.

— Chiar dacă n'ai fi bolnav... te sfătuiesc...

Și cum Georges sta la îndoaie, el scoase din buzunar o scrisoare pe care i-o întinse, subliniind un pasagi cu degetul.

— Citește ce-mi scrie. Fargat din Cannes.

Acest Fargat era un romanțier, scriitor mediocre și vanitos cari păstra relațiunile cu vechiul său profesor din cauza intereselor ce-l legau de el.

Georges descifră cu greutate scrisoarea:

— Am luat masa ieri seara la fața d-tale, mereu încântătoare și înflorind de-o sănătate și fericie neasemuită în acest moment. I-am făcut o curte asiduă, care se părea că displice tânărului. Pe aci, nimeni nu-și închipuie că nu sunt sotii; eu în-su-mi am fost foarte mirat auzind de existența bărbatului ei, pe care ambii parcă-l ignorază cu desăvârșire... am înțeles de ce...

— Ei bine?... întrebă Sageret când Georges ridică capul.

Cellalt îi întinse scrisoarea cu o mină desprețuitoare.

— Prostii, zise el surzând.

— De acord cu d-ta, răspunse profesorul. Totuși nu ți se pare, că prezența d-tale e necesară?

Georges nu replică nimic.

Și în privirea lui liniștită, Sageret văzu nu numai lipsa celei mai neînsemnate bănueli, dar și ura pe care o avea contra aceleia care îndrăznise să hănuiască o prietenie naturală, atât de desăvârșită și inocentă.

Cât îl privește pe Sageret, convingerea lui era făcută.

De multă vreme, ochiul lui supraveghetor, surprinsese între tineri priviri prea lungi, străngeri fugitive.

— Virtutea femeii e puțin lucrul... murmură el.

Cellalt surăse.

— În privința asta, nici cea a bărbatului nu-i mai valoroasă, căci...

Pe urmă, fiindcă o idee rea, presupusă, începuse să se infiripe în mintea lui, el se revoltă: — Ah! ajunge... e prea odios! Vorbiră despre altele; totuși rămase sursăcit vibrând, cu nervii extinși.

Rămas singur, el se culcă...

Nu putu să doarmă însă. Visa în patul larg, în care locul gol al corpului ei unic, adorat îl întrista și mai mult.

Și, fără voia lui, fără ca cea mai mică bănuială să-i vie, o imagine atotstăpânitoare se în-tărea în mintea lui... acolo, el și ea vor fi poate într-aceiași o-date, alături unul de altul, aproape, aproape...

El se îmbracă din nou, iritat contra lui însuși și a slăbiciunii care-l cuprinsese.

Reaprinse lampa și se sili să continue un studiu care altă-

dată i se păruse interesant. Acum îl găsi stupid...

Începu să umble de colo până colo prin odaia, abia luminată, liniștită, și înghețată de când pasărea albă cu păr blond, plecase.

Fără de veste, un val de amintiri, de dorinți, de disperare plângea șoptind:

— Charlotta... unica mea adorată... unica-mea.

XII.

În trenul care zbura spre Marsilia, Georges revenindu-i veselia, își imagina surpriza plăcută a celor doi, pe care el îi iubea atât, când îl vor vedea pe ne-așteptate, în mijlocul lor.

Intr-adevăr, plecase fără să-l înștiințeze, într-unul din trenurile rapide.

Vroia să petreacă patru zile. Cât de fericit avea să fie, auzindu-i din nou, avându-i aproape de el...

În această așteptare, totul i se părea frumos, bun, amabil, amuzant... el surădea călătorilor morocănoși, peisagiilor ce se schimbau în viteză mare, vântului încărcat de fum și praf, tuturor...

Da! totul era frumos, fiindcă fiecare învârtitură îl apropiau de obrăzii iubiti ai Charlottei și de fratele-i drag...

Se lumina ușor de ziuă, când Georges se coboră în gară, la Cannes. Se urcă în prima trăsură, și după zece minute de drum, de-a lungul colinelor, între vile și grădini unde florile dormeau, zări căsuța lor.

El luă valiza, plăți și urcă scările în goană, ne mai putând să-și multumească nerăbdarea.

În coridor, glastre de brandafiri, garoafe și lălele răspândeau un miros pătrunzător.

Pe o măsuță, plâria ei, încoronată de flori, îi făcu să-i bată inima. Charlotta o purtase desigur ieri. Deschise usa și intră...

Era camera de culcare și în demi-obscuritatea ei, un strigăt ușor, suspine de dor, oftături repezi răsunau... în timp ce două forme se distingeau în pat.

Georges se dădu înapoi... mult înapoi, cu picioarele tremurânde, până lângă ușă unde se ascunde, nebul, cu ochii cătăciți.

Pe urmă, ducându-și mâinile la frunte, scoase un strigăt sufocat... un urlet de animal rănit de moarte... cărvia îi lipsesc forțele, ultimele apărări.

Time de o minută, o tăcere completă domni... nici soțul, nici amantii nu mișcă, muti, pierduți cu totul... în teroarea surprinderii...

(Va urma)

Calendar

Fol de perete, Blocuri și de lux

...: Cărți poștale ...:

Ilustre, Papeterie, Tablouri și Jucării, vinde cu prețuri foarte eftine. Catalog trimite gratis la cerere.

Depozitul Saraga & Svartz, București, Strada Lipscani No. 4 (în curte)

Sfătuim cititoarele noastre
Să cumpere

Moda Sic Ilustrată

singura revistă de mode din țară având numeroase ilustrații de mode și o materie din cele mai alese

TIPARE ÎN MĂRIME NATURALĂ
LA FIECARE NUMAR

Exemplarul 40 bani

Abonamentul: un an 10 lei, șase luni 6 lei

A-ția: Str. Câmpineanu 10, București